

Ingen slinger i stenene. Skabelonpladen for enden af murværket gør det lynhurtigt at mure køkkenøen – der er hele tiden styr på, hvor den næste sten skal ligge.

SKABELONEN SIKRER SUCCESSEN

Alle kan mure en køkkenø

Du kan sagtens bygge køkkenøen her, selv om du aldrig har haft en murske i hånden før. Murstenenes placering tegnes nemlig op på en skabelon af plader, så du simpelt hen ikke kan lægge stenene forkert.

Mange er betænkelige ved at kaste sig ud i projekter, hvor der skal mures. En del af dem, fordi de allerede har prøvet det – med mindre heldigt resultat.

Og det er svært at mure – i hvert fald på traditionel vis. Murstenene sidder urokkeligt fast, et kort øjeblik efter at du har trykket dem ned i mørtlen. Så lykkes det ikke at få dem placeret helt præcist i første forsøg, er der som regel kun ét resultat: det skæve.

Sikkert i mål

Men det behøver heldigvis ikke være så vanskeligt – i hvert fald ikke, når projektet er af en overskuelig størrelse.

I en tidligere artikel her i *Gør Det Selv* (nr. 2, 2005) fortalte vi, hvordan man kan mure rustikke vanger mellem køkkenskabene ved at strege murstenenes placering op på væggen. Tilbagemeldingen på artiklen var

overvældende: Mange læsere kontaktede os og fortalte med begejstring, at nu kunne de pludselig mure.

Denne gang går vi skridtet videre og gør det endnu nemmere. Vi bygger simpelt hen en fritstående skabelon, som køkkenøen kan mures op ad. Også her er skabelonen forsynet med en vandret streg for hvert skifte – altså for hvert lag mursten, du lægger. Følger du stregerne, er du sikker på at komme godt i mål – murværket bliver automatisk mere præcist, end selv en professionel murer kan udføre det.

Selvfølgelig bruger du både tid og penge på skabelonerne. Men det er godt givet ud – og projektet tager ikke specielt lang tid af den grund. To mand murede og filtsede køkkenøen her på én lang arbejdsdag – og så tager det endnu et par dage at få malet murværket og få monteret hylderne, skabene og bordpladen.

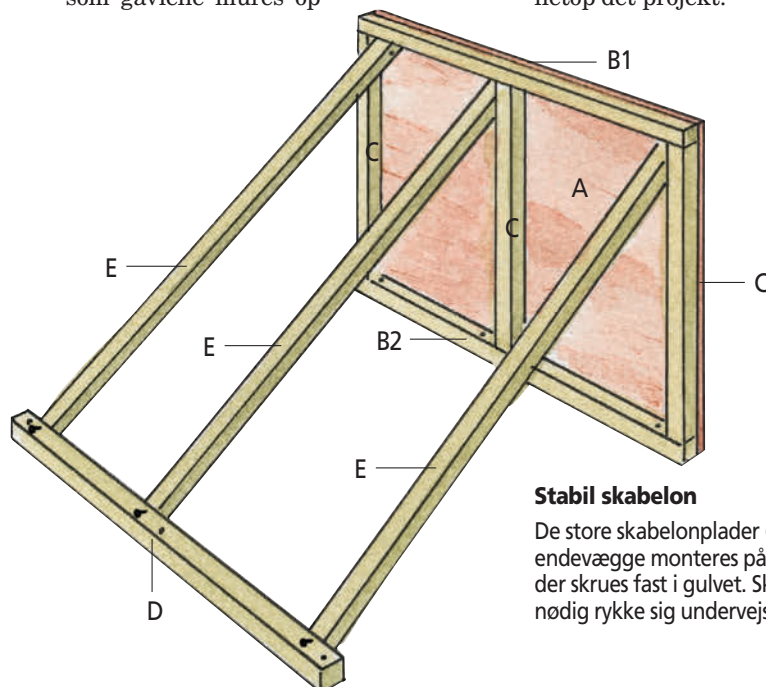
Sådan rejses skabelonen ... ►

SKABELONEN

Streger sikrer det gode resultat

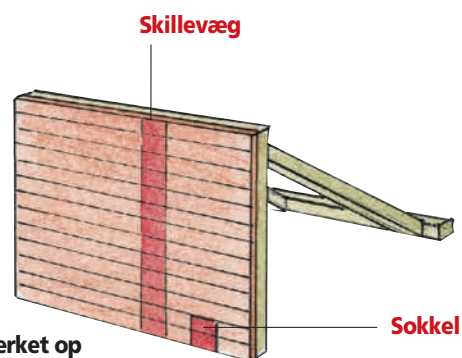
En præcis skabelon er vejen frem, når du ikke har den store erfaring med sten og mørtel. Her murer vi køkkenøen op som et bredt H – altså som to gavle, der forbindes af en lang skillevæg. Og derfor består skabelonen af to store plader, som gavlene mures op

efter, samt et langt lige bræt, et mureland, til skillevæggen. Princippet med at mure efter skabelon kan sagtens overføres til andre projekter i nogenlunde samme størrelsesorden. Så skal skabelonens udformning bare tilpasses netop det projekt.

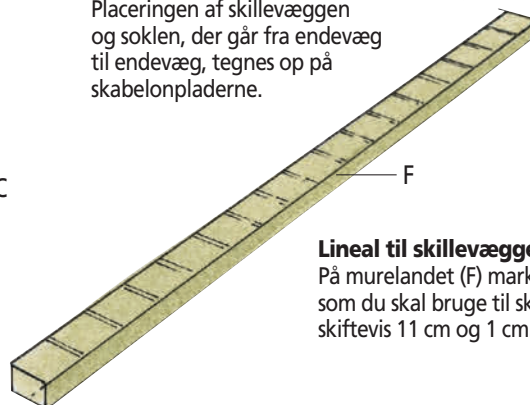
Stabil skabelon

De store skabelonplader (A) til køkkenøens endevægge monteres på et solidt stativ, der skrues fast i gulvet. Skabelonen skulle jo nødvendigvis rykke sig undervejs.

Tegn murværket op

Placeringen af skillevæggen og soklen, der går fra endevæg til endevæg, tegnes op på skabelonpladerne.

Lineal til skillevæggen

På murelandet (F) markeres de mål, som du skal bruge til skillevæggen: skiftevis 11 cm og 1 cm.

DET HAR VI BRUGT

MATERIALER:

16 mm spånplade:

- 2 plader (A) a 87 x 107 cm

43 x 43 mm høvlet fyr:

- 4 kantlister (B1 og B2) a 107 cm
- 6 kantlister (C) a 78 cm
- 2 gulvlister (D) a 107 cm
- 6 skrålister (E) a 150 cm

45 x 95 mm reglar (skal være lige):

- 1 mureland (F), 203 cm

Desuden:

- 237 blødstrogne mursten
- Finpuds, 7 sække a 25 kg (tør)
- 3 underskabselementer (G)
- Sokkel
- 2 hylde (H) a 34 x 180,5 cm
- Granitplade (J) a 110 x 206 cm
- 4 x 15 mm skruer
- 4 x 35 mm skruer
- 4 x 50 mm skruer
- Betonskruer, 7,5 x 112 mm
- Murbøsninger

- Lim
- Plastbrikker
- Monteringslim
- Møbelvinkler
- Hæftegrunder
- Akrylmaling

VÆRKTØJ:

- Fukssvans
- Boremaskine
- Vaterpas
- Murerbalje
- Spade (til oprøring af finpuds)
- Murske, stålbræt og filtsebræt
- Murhammer
- Fugepistol
- Skruetvinger

Pris: Cirka 3000 kroner ekskl. hylder, skabe og granitplade

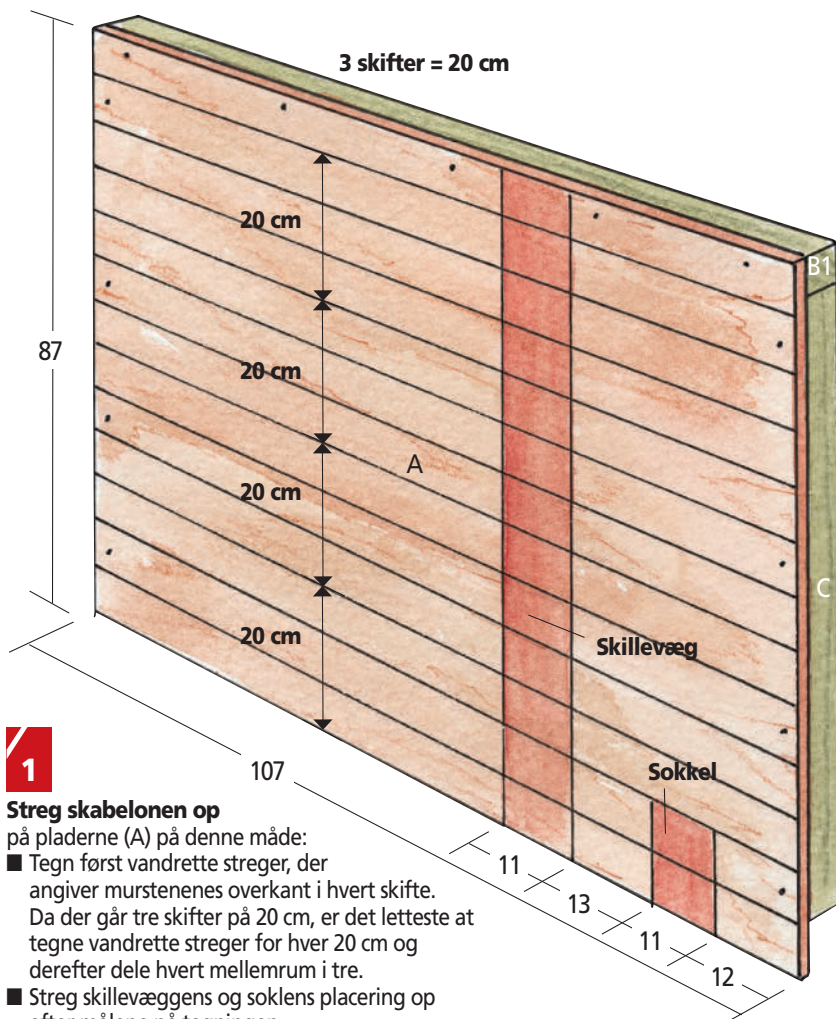
Her kan du få materialerne:

Køkkenelementer og bordplade:
HTH Køkkener, tlf. 75 24 47 77,
www.hth.dk

VIGTIGT

På fast grund

Murværk på trægulv er en skidt idé – du risikerer, at muren slår revner, når skiftende temperaturer og luftfugtighed får træet til at bevæge sig. Murværk bør i stedet stå på et gulv af beton – eller på et stengulv, der er lagt på beton. I køkkenet her var der betongulv i den ene halvdel af rummet og trægulv i resten. Der, hvor køkkenøens vægge skulle stå, blev trægulvet brækket op, så vi kunne mure et solidt fundament op til trægulvets overkant. Herefter blev trægulvet lukket igen, og vi lagde 19 mm fibergipsplader ud som et svømmende gulv ovenpå. Da køkkenøen stod færdig, kunne vi lægge klinker på både betongulvet og på fibergipsen – nøjagtig som familien ønskede det.

1

Streg skabelonen op

på pladerne (A) på denne måde:

- Tegn først vandrette streger, der angiver murstenenes overkant i hvert skifte. Da der går tre skifter på 20 cm, er det lettest at tegne vandrette streger for hver 20 cm og derefter dele hvert mellemrum i tre.
- Streg skillevæggens og soklens placering op efter målene på tegningen.

Skrue hver skabelonplade (A) fast på en lang kantliste (B1) og derefter på de tre lister (C). På den måde får skabelonerne en ramme, der gør dem mere stabile.

To lister (B2) monteres på gulvet med betonskruer. Bor for i gulvet med et 6 mm bor. Afstanden mellem listerne skal være 206,2 cm. Har du ikke en stor vinkel, kan listerne placeres rigtigt ved hjælp af et pladehjørne.

Rejs nu skabelonens plader (A) – start i den ende, hvor gulvet er højest. Ved hjælp af kiler stilles den første plade helt vandret, inden den skrues fast til listen (B2) på gulvet. Herefter flyttes skabelonpladens højde med et vaterpas og et langt, lige bræt til den anden plade. Når den også står vandret, skrues den fast til den anden liste (B2).

Skabelonen får ekstra stabilitet ved hjælp af skrålisterne (E) og gulvlisterne (D). I den ene ende gøres skrålisterne fast til gulvlisterne ved at skruer skråt ned gennem skrålisterne. I den anden ende holdes skrålisterne fast med skruetvinge, mens pladen (A) justeres i lod. Herefter skrues skrålisterne fast til pladen.

MURVÆRKET

Læg sten på sten – og slut af med at filtse

Når skabelonen er på plads, er det tid til at mure. En rutineret murer vil sandsynligvis mure vangerne op med grovmørtel og filtse med finpuds – det er den billigste løsning, og sådan har man altid gjort. Med du slipper lettere fra opgaven, hvis du holder dig til én type puds – finpuds. Så kan du nemlig filtse, så snart du er færdig med at mure, og du behøver ikke at rense murværket for mørtelrester først. Filtser du ikke samme dag, som du murer, skal du dog børste murværket godt med en stiv kost, så snart du er færdig med at mure. Ellers vil mørtelresterne størkne til en ujævn overflade.

TIPS

3 veje til mindre sten

Der skal deles en god portion sten, inden køkkenøen står færdig. Det kan gøres på flere måder – alt efter temperament og værktøj.

■ Stenene hugges over

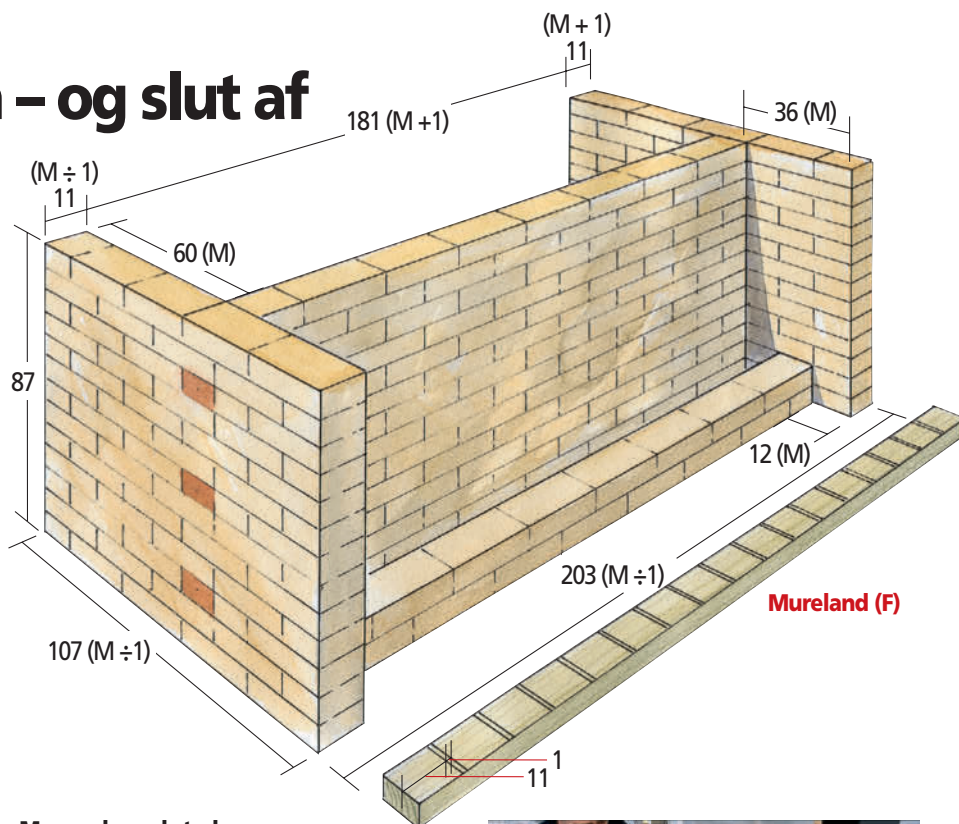
Har du lidt øvelse, kan murstenene blot hugges over med en murhammer. Filtningen skjuler de grove kanter, men metoden giver en del spild.

■ Stenene skæres og hugges over

Har du en lille vinkelsliber med diamantskæreskive, kan du skære en rille hele vejen rundt – og derefter dele stenen med et let slag med en hammer.

■ Stenene skæres over

Den hurtigste og mest præcise tilskæring klarer du med en stor vinkelsliber, der kan skære hele stenen på én gang.

Murværk med styrke

Køkkenøens sten lægges i halvstensforbandt – en nem og stærk muremetode, hvor stenene forskydes en halv sten fra skifte til skifte. De røde sten på tegningen er hele sten fra skillevæggen, der har forbandt med gavlene. Det er også med til at give murværket styrke.

OBS: For overskuelighedens skyld er murværket tegnet uden fuger, men alle mål er naturligvis inkl. cirka 1 cm brede fuger. Læg i øvrigt mærke til, at alle mål er baseret på de såkaldte murmål – se afsnittet "Vigtig viden fra murerens håndbog" herunder.

Mur skiftets gavle færdig langs med skabelonens plader. Tryk murstenene ned, indtil de flugter med den vandrette streg, og skrab straks den overskydende mørtel af.

Før du går i gang: Vigtig viden fra murerens håndbog

Ord, der er værd at kende

- **Skifte:** Vandret række af mursten.
- **Skiftegang:** Højden af en mursten plus fuge. Med andre ord målet fra overkanten af ét skifte til overkanten af det ovenover. En sten er 5,5 cm høj, og der går 3 skifter på 20 cm.
- **Forbandt:** Det system, som stenene i et murværk lægges efter, fx halvstensforbandt eller kvartstensforbandt. Forbandtet gør muren stærk, fordi det forhindrer, at der kommer lodrette fuger lige over hinanden i to skifter.

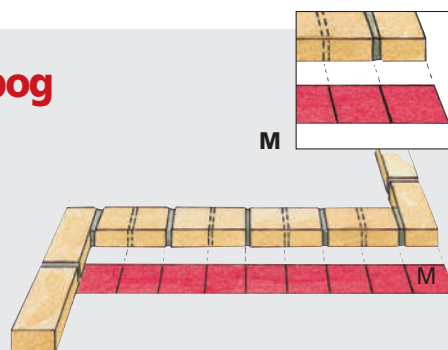
Mål, der er værd at kende

- **Hel sten:** En mursten måler 11 x 23 cm.
- **Halv sten:** En halv sten er ikke blot en hel

sten delt i to. For at få plads til fugen fjernes 1 cm på midten, så stenen bliver 11 x 11 cm.

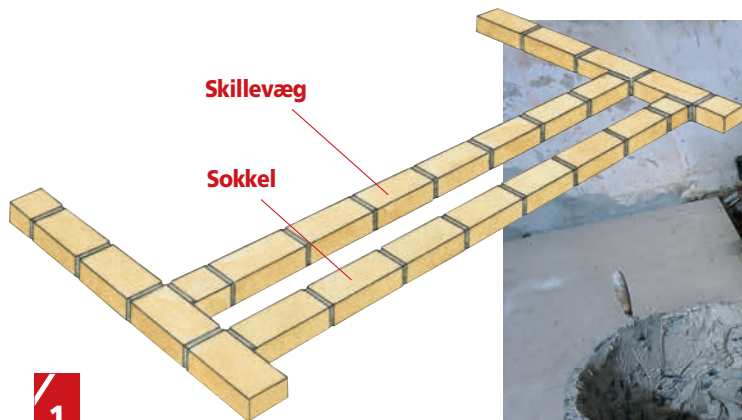
■ **Murmål:** Uanset om du skal bygge en køkkenø eller et hus, er det vigtigt at holde sig til de såkaldte murmål. Har du først styr på disse mål, bliver det meget lettere at udregne længderne på et bestemt murværk. Deuden er du sikker på, at byggeriet altid kommer til at passe – med plads til både sten og fuger.

Et murmål har altid udgangspunkt i M – et tal, der skal kunne deles med 12. Murværk kan nemlig deles i moduler på 12 cm (de røde firkanter på tegningerne), da en halv sten måler 11 cm og fugen fylder 1 cm. En hel sten plus fuge svarer til to moduler a 12 cm.

Fra indadgående til udadgående hjørne: M cm

Skal du fastlægge længden fra et indadgående hjørne til et udadgående, skal målet være M (et tal, der kan deles med 12), da der jo er én fuge for hver mursten.

1

Det første skifte lægges som vist på tegningen. Der går 25 sten på hvert af de første to skifter, hvor du også bygger soklen under hylderne. Herefter skal du kun bruge 17 sten til hvert skifte. Husk, at halve sten ikke blot er hele sten delt midtover. Der skal derimod fjernes endnu 1 cm, så den halve sten bliver 11 x 11 cm.

2

De næste skifter mures op ved at starte med skillevæggen: Læg murelandet (F) på det foregående skifte, klods det op til den vandrette streg på skabelonpladen, og kil det fast ud for den lodrette streg. Du kan nu lægge stenene mod murelandet og trykke dem ned i mørtlen, indtil de flugter med overkanten. Tjek også, at fugerne flugter med stregene på murelandet.

4

Det sidste skifte kræver ekstra omhu: Læg stenene meget præcist, og pres lidt ekstra mørtel ned i fugerne, hvis de ikke er helt fyldt. Fjern straks mureskabelonerne.

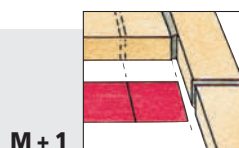
5

Køkkenøen filtses, så snart du er færdig med at mure. Bland mørtel til en tynd konsistens, og træk den på med et stålbræt, der trykkes hårdt mod stenene. Efterfyld fugerne, hvis der er huller eller fordybninger.

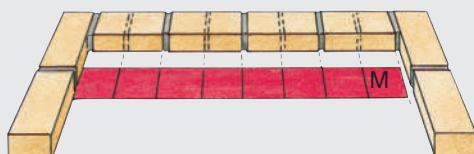

6

Kør filtsebrættet rundt i cirkler, efter at du har dyppet det i vand. Brættet skal dyppes i vandet meget ofte – og du skal fortsætte med at filts, indtil overfladen er blevet så jævn, som du ønsker den.

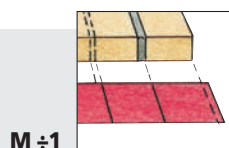

M + 1

Indvendige mål: M + 1 cm

Skal du fastlægge et indvendigt mål, skal længden være M + 1 cm – altså et tal, der kan deles med 12 plus 1 cm. Ved indvendige mål har du nemlig brug for en ekstra fuge i forhold til antallet af sten.

M ÷ 1

Udvendige mål: M ÷ 1 cm

Skal du fastlægge et udvendigt mål, skal længden være M ÷ 1 cm – altså et tal, der kan deles med 12 minus 1 cm. Ved udvendige mål er der nemlig en fuge mindre end antallet af sten.

■ Murmål og standardskabe:

Køkkenøen kan sagtens bygges i andre mål end dem, vi viser her. Og holder du dig til standardskabe, bliver der ikke problemer med murmålene. Et standardskab er nemlig 60 cm bredt, og da 60 jo kan deles med 12, kan du fx lave murhullet 61 cm, 121 cm, 181 cm, 241 cm bredt og få plads til 1, 2, 3 eller 4 skabe. Uanset antallet af standardskabe bliver der altid en halv centimeters luft i begge ender af skabsrækken.

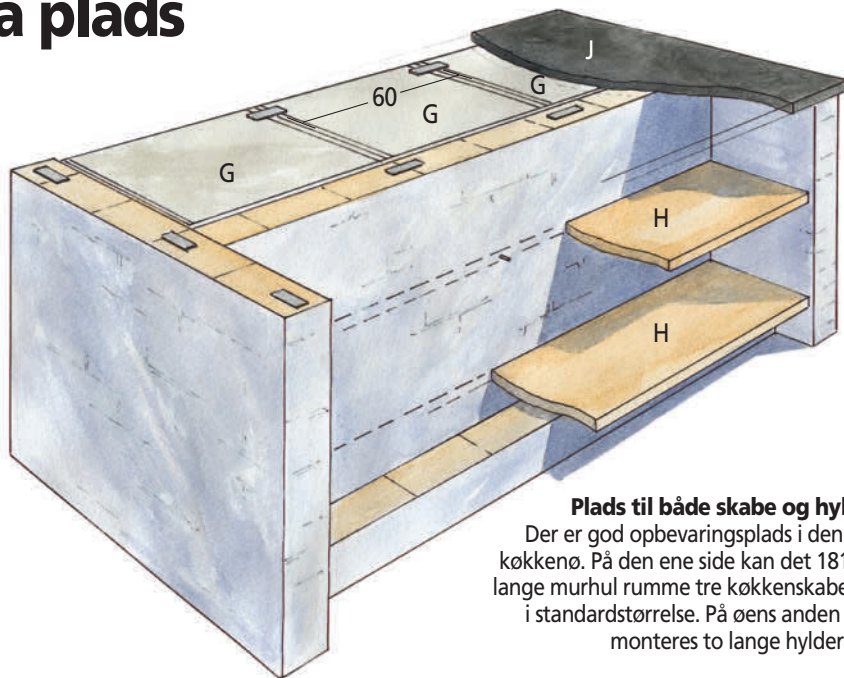
MONTERINGEN

Skabene sættes på plads

Når murværket er helt tørt – altså når fugerne har samme lyse nuance som resten af den tørre flitsede overflade – kan du gå i gang med at male. Start med en gang hæftegrund, og slut af med mindst to gange akrylmaling, der rulles på. Herefter er du klar til at fuldende værket – med hylder, skabe og bordplade.

Til øen her kommer det hele fra det firma, der har leveret resten af det nye køkken. Men du kan nemt lave fx hylder selv: Lim to lag 22 mm mdf-plade sammen til en hylde, eller lav en ramme af 21 x 21 mm lister, og lim og stift 9 mm mdf-plader på begge sider. Hvis du trækker listen lidt ind i begge ender af hylderne, får du en not til monteringslister.

Den store bordplade i granit skal ligge på et helt plant underlag, så den bliver støttet over hele fladen. Er underlaget ujævnt, risikerer du, at den dyre plade knækker. Vær også forsigtig, når pladen løftes på plads – den kan knække, hvis man kun løfter i enderne.

Plads til både skabe og hylder

Der er god opbevaringsplads i den nye køkkenø. På den ene side kan det 181 cm lange murhul rumme tre køkkenskabe (G) i standardstørrelse. På øens anden side monteres to lange hylder (H).

Soklen klodses op med små plastbrikker, så den står helt vandret – kom lim på brikkerne, så de ikke glider ud. Herefter skrues soklen fast til gulvet ved hjælp af møbelvinkler. Husk, at soklens højde skal svare til højden af murværket minus skabenes højde.

Skabene (G) stilles op på soklen, spændes sammen med skruetvinger og samles med skruer. Monter også skruer gennem bunden og ned i soklen.

Læg plastbrikker ud på toppen af murværk og skabe – se placeringen på tegningen. Brikkerne skal sikre, at bordpladen ligger helt plant, så du skal nok bruge brikker i forskellige tykkelser. Klæb brikkerne fast, og læg pladen på plads, når limen er helt tør.

Hylderne (H) er nemme at montere, når de – som her – er forsynet med en not, der skubbes ind over en liste på køkkenøens gavlvæg. Den nederste hylde understøttes desuden af den murede sokkel.

Den øverste hylde bæres også af en liste på hver gavl. På midten af hyldens bagkant bores desuden et hul, som passer til den hovedløse skrue på øens bagvæg. Når hylden skubbes på plads, understøttes den af skruen.

Granitpladen er løftet på plads, og nu kan kogesektionen monteres. De fleste modeller er forsynet med en gummiliste, som slutter helt til bordet. Derfor er det sjældent nødvendigt at spænde kogesektionen fast.

Færdigt arbejde med flot finish

Den blankpolerede granitplade fuldender murværket. Den er både elegant og nem at holde ved lige med granitolie.

Vin, kgebøger, kurve eller krukker – der er plads til både pynt og praktiske sager på køkkenøens lange, hvidlakerede hylder.

VIGTIGT

Husk at trække strøm til øen

Det lyder måske for tosset, men faktisk sker det af og til, at folk bygger en køkkenø – uden at føre kabel frem til kogepladerne i tide. Husk derfor at tage strømmen med i din planlægning, så kablerne bliver så usynlige som muligt.

FØR

Familien havde spiseplads i køkkenet – og brugte sjældent spisestuen.

Tid til forandring. De gamle køkkenelementer fejlede egentlig ikke noget. Men stilen var ikke helt i vinkel – og så trængte både loftet og vægge til et lysere look.

Fra mørkt køkken til lyst og stort alrum

Det gamle køkken fungerede sådan set godt nok, men husets ejere ville gerne have et større, mere åbent og lyst køkken. Desuden drømte de om en kogeø – og en hjemmearbejdsplads til to.

Der var med andre ord brug for mere plads, så det var oplagt at rive væggen til spisestuen ned. Den var heldigvis ikke

bærende, men der blev alligevel lagt en ståldrager op under loftet for at understøtte det bjælkelag, som gulvet i soveværelset på 1. sal hvilede på.

Resultatet er blevet nøjagtig efter planen: et stort, lyst rum, der fungerer som samlingspunkt og kommandocentral for hele familien.

EFTER

Køkken og spisestue er slået sammen til ét stort og lyst rum.

Plads til det hele. Det nye køkken opfylder alle familiens ønsker: Her er god plads til madlavning, til spising, til hygge og til hjemmearbejde på "kontoret".